

CEZA HUKUKUNDA AKIL HASTALIĞI VE AKIL HASTALARININ YARGILANMASI*

Sevil YILDIZ**

Özet

Ceza Hukukunda akıl hastalığı ceza sorumluluğunu ortadan kaldıran veya önemli derecede azaltan sebeplerden sayılmaktadır. Akıl hastalığı ceza sorumluluğunun unsurlarından isnad yeteneğini ve dolayısıyla kusuru ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenlerden dolayı suç işleyen akıl hastalarının ceza sorumlulukları yoktur.

Suçlunun ceza sorumluluğu veya azaltılmış ceza ceza sorumluluğu psikiyatristin vereceği rapora dayalı olarak saptanmaktadır. Çoğu zaman ne uzman doktor ne de hakim tatminkar bir cevap bulmaktan yoksundur.

Anahtar Kelimeler: Ceza Hukuku, akıl hastalığı, ceza sorumluluğu

Abstract

Mental disordement is an important factor to reduce the criminal responsibility of the mental disordered people in criminal law. Being mental disordement removes their case responsibility. As a result of this, any mental disordered people who does crime are not responsible for criminal law.

The responsibility or the reduce responsibility of the criminal are determined by the decision of the psychrician. But neither the doctor nor the judge are mostly to be far from satisfaction.

Keywords: Criminal law, mental disordered, criminal responsibility.

* S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü' nde tamamlanan aynı adlı yüksek lisans tezinin bir özetidir.

** Uzman, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi

GİRİŞ

Sorumluluk, insanın davranışlarını kontrol ile çeşitli davranış biçimleri arasında bir seçim yapabilme yeteneği şeklinde tanımlanabilir. Kişi seçme yeteneği olmasına karşılık görevini yerine getirmediği zaman cezai sorumluluk doğmakta ve adalet sisteminde yer alan yaptırımlar uygulanmaktadır. Cezai sorumluluğun doğabilmesi için suç olarak isimlendirilen insan davranışının bazı özelliklere sahip olması gereklidir. Bir kimsenin cezalandırılabilmesi için tipe uygun ve hukuka aykırı bir hareketin bulunması yanı sıra bu hareketin o kimseye şahsen isnad edilebilmesi, o kimsenin bu hareketi hakkında bir değer hükmünün verilebilmesi de aranmaktadır.

Bir fiilin bir kimsenin üstüne atılabilmesi olarak tanımlanabilen isnad yeteneği ceza sorumluluğunun temelini oluşturur. İsnad yeteneğini ortadan kaldıran ve dolayısıyla cezai sorumluluğu etkileyen halleri yaş küçüklüğü, akıl hastalığı , sağır-dilsizlik , arizi sebepler, istemeyerek sarhoşluk veya uyuşturucu madde etkisi olarak sıralayabiliriz. Bu çalışmanın konusu isnad yeteneğini ortadan kaldıran veya azaltan akıl hastalığıdır.

Akıl hastalığının isnad yeteneğini kaldırıcı veya azaltıcı etki yapmasının sebebi, bu yeteneğin bulunması için gereken niteliklerin gelişmesini durdurmakta veya bunların bozukluk veya noksanlığa uğramasına sebebiyet vermesidir.

Suçlunun cezai sorumluluğu veya azaltılmış cezai sorumluluğu psikiyatristin vereceği rapora dayalı olarak saptanmaktadır.

Akıl Hastalığı ile suç arasındaki ilişki sürekli araştırılmış bir konudur. Suç işleyenlerin %5-60 arasında oranın akıl hastası oldukları belirlenmiştir. Her suç işleyen 100 kişiden 5 ile 60 'nın akıl hastası ve suçu akıl hastalığının tesiri altında işlediği araştırmaların göstergesidir. (Yücel, 1987: 26)

I. CEZA SORUMLULUĞU

A. CEZA SORUMLULUĞUNUN ESASI

Ceza hukukunun konusunu suç olarak addedilen bir insan davranışı ve bu davranışa uygulanacak yaptırımı belirleyen hukuk kuralları oluşturmaktadır. Suçu kusur yeteneği bulunan bir kimsenin tipe uygun ,

hukuka aykırı, kusurlu hareketi olarak tanımlayabiliriz.(Dönmezer-Erman, 1994:143)

Ceza hukukunda iradi olmayan bir fiil hukuka aykırı olsa bile suç olarak kabul edilip cezalandırılmaz. Suçun bu özelliğine manevi unsur denilmektedir. Bir kimsenin cezalandırılabilmesi için tipe uygun ve hukuka aykırı bir hareketin bulunması yanı sıra o fiilin faile isnad edilebilmesi de gerekmektedir.

Cezai sorumluluk iki kısma ayrılabilir. Bunlardan birincisi failin kusurlu bir şekilde hareket etmeye ehil olması, ki buna isnad yeteneği (hesap sorulabilme- kusur yeteneği), ikincisi kusurlu bir şekilde hareket edebilmedir ki buna da kusurluluk (sahibi töhmet olma) denir. (Dönmezer- Erman, 1994: 143)

Eğer isnadiyet ve kusurluluk var ise kişi sorumludur. Ceza sorumluluğu isnad yeteneği ve kusurluluk kavramlarından oluşan genel bir kavramdır. (Erem, 1984: 495)

Kusurluluk fiilin bir unsuru olarak değerlendirilmelidir. İsnad yeteneği ise fiilin unsuru olmayıp failin kişisel özelliklerini ilgilendirir . İsnad yeteneği kusurluluğun ön şartıdır. (Dönmezer-Erman, 1994: 144)

1. İSNAD YETENEĞİ

İsnad yeteneği hakkında pek çok tanım yapılmaktadır. Yüce'ye göre “ Hak ile haksızlığı ayırabilme ve buna göre davranabilme yeteneğidir.

Failin kusurlu sayılabilmesi için gerekli kişisel niteliklerdir.” (Yüce, 1982: 307) Öztürk' e göre “ İsnad yeteneği bilmek ve istemektir.”(Öztürk, 1994: 201) Erem'e göre “ İsnad yeteneği bir fiilin insana atfedilerek onun fail sayılabilmesi için bulunması zaruri unsurlar topluluğudur.”(Erem, 1984: 498)

1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunu isnad yeteneğini “ Anlama ve isteme yeteneğine sahip olma“ şeklinde tanımlamıştır. Bu tanıma göre isnad yeteneğinin unsurları anlama ve isteme yeteneğidir. Anlama yeteneği bir kimsenin yaptığı hareketin toplum içindeki değerini bilmesidir. İsteme yeteneği ise hareketlerini özerk olarak tayin edebilme yeteneğidir.

İsnad yeteneği kusurluluğun ön şartı olduğuna göre suçun bir unsurudur. Anlama ve isteme kabiliyetine sahip olmayan bir kişiden kusurlu hareket etmesi beklenemez. Anlama ve isteme yeteneği olmadan

yapılan bir hareket iradi olmayacaktır. Ne yapması gerektiğini bilmeyen hareketlerini değerlendiremeyen bir kimsenin iradesine değer verilemez. (Alacakaptan,1970: 110)

2. KUSURLULUK

Hukuka aykırı bir hareketi işlemeyecek durumda iken işleyen kimse kusurludur. Yani kusurluluğun ilk şartı irade serbestisidir. Sadece hukuka aykırı sonuç sorumluluk için yeterli değildir. Neticeyi meydana getiren kişinin kusuru da olmalıdır. (Yüce, 1982: 301)

Kusur bir fiilin isnad kabiliyeti bulunan bir kimse tarafından bilerek ve isteyerek yapılmasıdır. Bilmeden ve istemeden yapılan bir hareketten dolayı kimse cezalandırılmaz. (Öztürk, 1994: 204)

Kanunumuz kusurluluğun iki şeklini kabul etmiştir. Kast ve taksir. Bu iki halin ortak noktası ise yapılan hareketin iradi olmasıdır. Bu irade yapılan hareketin sonucunu da kapsıyorsa kasttan söz edilir. Bazı durumlarda irade harekete ait olur, sonuç istenmemiş olabilir. Fakat sonuç faile yüklenir. Böyle durumlarda kastın aşılmasından veya taksirden bahsedilebilir. Bunların ortak noktası başlangıçtaki kusurlu iradedir. Kusurlu iradenin araştırması ancak psikolojik olacaktır. Eğer taksir söz konusu ise psikolojik araştırma yetmeyecektir. Failin bir takım kurallara aykırı hareket edip etmediği araştırılacaktır. (Dönmezer- Erman, 1994: 205,Taner, 1953: 315)

B. CEZA SORUMLULUĞU AÇISINDAN AKIL HASTALIĞI

Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan sebepler vardır. Bunların bir kısmı subjektif sebeplerdir. Bunlar failin iradesine, temyiz kudretine ilişkin olan ve onun şahsında bulunan sebeplerdir. Bunlara örnek olarak akıl hastalığı, yaş küçüklüğü ve sağır-dilsizlik verilebilir.

Akıl hastalığının isnad yeteneğini kaldırıcı ve azaltıcı etkisi çok eski tarihlerden beri bilinmektedir. Akıl hastalığı isnad yeteneğinin bulunması için gerekli niteliklerin gelişmesini durdurmakta veya bu niteliklerin bozukluk veya noksanlığa uğramasına sebebiyet vermektedir. Bundan dolayı isnad yeteneğini kaldırmakta veya azaltmaktadır.

Akıl hastası bir kişinin fiili suç olarak nitelendirilmediği için faile ceza verilmemekte fakat emniyet tedbiri uygulanmaktadır. (Öztürk, 1994: 332)

II. CEZA HUKUKUNDA AKIL HASTALIĞI

A. AKIL HASTALIĞI KAVRAMI VE SINIFLANDIRILMASI

Sözlük anlamı olarak akıl hastalığı bireyde sıkıntı duygusu yaratan ve zihinsel işlevlerinin önemli bir bölümünde bozukluğa yol açan psikolojik ya da psikofizik belirtiler bütünüdür.(Ana Britanica, 1993: 247)

Dönmezer –Erman’a göre akıl hastalığı psikiyatri bilimince anlayabilme ve isteyebilme yeteneklerine etkisi kabul edilip de marazi bir hal gösteren akli melekelerdeki her türlü bozukluktur.(Dönmezer- Erman, 1994: 170) Erem’e göre akıl maluliyeti ruhi veya akli gelişimin tamamlanamaması yahut oluşmuş melekelerin tamamen veya kısmen kaybedilmiş olması halinde ortaya çıkar.(Erem, 1984: 593) Psikiyatri bilimi akıl hastalığını uzun süreli ve tekrarlayıcı vasıfta bir davranış kalıbı halini almış sebatsız, tutarsız, tuhaf, cevap oranı bozuk davranış çeşitleri olarak tanımlar.(Dinçmen, 1984: 21)

Akıl hastalıklarının temel tasnifi psikoz ve nevroz ayrımıdır. Fakat günümüzde akıl hastalıklarını daha iyi tanımak ve bu hastalıkların suç ile ilgisini belirlemek için iyi bir sınıflandırma yapmak gerekir. 1952 yılında çıkan DSM-I de (Ruhsal Bozuklukların Tanı ve İstatiksel El Kitabı) ruhsal bozuklukları sınıflandırmıştır. Dünya Sağlık Örgütü ‘de 1968’de ICD-8, 1979’da ICD-9 yayınları ile uluslar arası bir tanı dizgesi oluşturmuştur. Son olarak Dünya Sağlık Örgütü ICD-10 dizgesini 1992 yılında yayınlamıştır.(American Psychiatric Association, 1987: 45,ICD-10, 1992: 18) Çalışmada Dünya Sağlık Örgütü tarafından resmen kabul edilmiş olan son ve geçerli tasnifte yer alan hastalıklardan adli yönden önemli olanlar incelenmiştir.

B. AKIL HASTALIĞI VE SUÇ

Mevcut düzende kendi yaşantımızı idame ettirirken üstlendiğimiz roller arasında çatışma veya dengesizlik suç faktörünü ve onun dış çevresini oluşturan suçlu psikolojisini gündeme getirir. Suçun nedenleri araştırılırken psikolojik veya biyolojik nedenler bir arada mütalaa edilir. Ayrıca insanın biyolojik, psikolojik yapısıyla bir iç dünyası ve aynı zamanda toplum içinde yaşaması insan-insan, insan-toplum ilişkileri içinde bulunması itibariyle bir dış dünyası vardır. Suç da bu iki dünyanın etkisi altındadır. (Yücel, 1987: 25)

Akıl hastalığı ile suç arasında doğrudan bir ilişki vardır. Kendilerinde bazı anomaliler bulunan akıl hastaları içinde bulunduğu sosyal şartlara tamamıyla uyum sağlamadığı takdirde kendilerini suç işlemekten alıkoyamazlar. (Aktan, 1988: 91, Geçtan, 1988: 65) Ayrıca akıl hastalarının suç işlemesinde sosyal ve kültürel etkiler unutulmamalıdır. Akıl hastalarına karşı çevrenin takındığı tavırda onları suça itmektir. Çevresine karşı uyum sorunu olan akıl hastası prestij kazanmak için suç işleyecektir.

Bu nedenlerle suçlu dünyasına giren akıl hastalarının çoğu mala karşı suçlar, yataklık, gözcülük ve sair nedenlerle diğer suçlulara yardımcılık, uyuşturucu madde kaçakçılığı gibi suçlar işlemektedirler.

C. AKIL HASTALIĞININ TÜRK CEZA KANUNUNDA DÜZENLENİŞİ

Türk Ceza Kanununda akıl hastalığı 1. Kitabın ” Cezaya Ehliyet ve Bunu Kaldıran veya Azaltan Sebepler” başlıklı 4. Babının 46. Maddesi ve 47. Maddesinde düzenlenmiştir. Akıl hastalığı iki gruba ayrılarak incelenmiştir. Tam Akıl Hastalığı- Kısmi Akıl Hastalığı.

1. Tam Akıl Hastalığı

Türk Ceza Kanununun 46. Maddesi tam akıl hastalığını düzenlemiştir. Suç olan fiili işlediği anda şuur ve hareket serbestisini tamamen kaldıracak surette bir akıl hastalığına duçar olan kimseye ceza verilmez. Madde de iki kavrama yer verilmiştir. Şuur ve hareket serbestisi. Şuur anlama, anlayış, hissetmedir. Bilinç adı verilen bu yetenek sayesinde insan hem bir olayı yaşar, hem de onun az yada çok farkında olur. (Kufacı, 1989: 60) Harekat serbestisi serbest irade ile davranışlarına yön verebilmedir. Tam akıl hastalığında şahıs bu hastalığın tesiri ile şuurunu ortadan kalkmakta ve fillerini serbest iradesi ile seçememektedir.

Suç failinin tam akıl hastası olup olmadığı uzman hekim tarafından tespit edilecektir. Akıl hastalığının failin şuurunu veya hareket serbestisini kaldıracak derecede olması gereklidir. Akıl hastalığı failin işlendiği zaman olmalıdır. Suçun işlenmesinden sonra ortaya çıkan akıl hastalığı cezai sorumluluk açısından bir etki yaratmaz.

2. Kısmi Akıl Hastalığı

Türk Ceza Kanununun 47. Maddesine göre “Fiili işlediği zaman şuurunun veya hareketinin serbestisini ehemmiyetli derecede azaltacak surette akıl maluliyetine müptela olan kimseye ceza verilir. Fakat bu ceza maddede gösterilen oranlarda indirilir.” Kanunumuz kısmi akıl hastaları için sınırlı sorumluluk ilkesini benimsemiştir. Söz konusu failerin azaltılmış ceza sorumluluğu vardır.

Tam akıl hastalığında şuur veya hareket serbestisini selbedecek surette akıl maluliyetine müptela olan fail kısmi akıl hastalığında şuur veya hareket serbestisini önemli derecede azaltılmaktadır. (Erman,1958 : 253)

III. SUÇ İŞLEMİŞ AKIL HASTALARININ YARGILANMASI

Fiili işlediği sırada akıl hastalığına yakalanmış olan bir kimsenin durumunu polis tespit edebilir veya sanık akıl hastası olduğunu iddia edebilir. Böyle bir kuşku halinde sanık derhal akıl hastalığı uzmanına muayene ettirilir. CMUK. 74. Maddesi uyarınca sanığın sevk edildiği uzman hekim muayenesi sonucunda sanığın akıl hastalığı etkisi altında olduğu saptanırsa sanığın şuur ve hareket serbestisini ortadan kaldıran hastalığın nitelik ve mahiyetini tespit için şuurunun gözlem altına alınmasını teklif edecektir. Bu teklif üzerine Cumhuriyet Savcısı Sulh Ceza Hakiminden sanığın şuurunun gözlem altına alınmasına karar verilmesini talep eder. (Kunter, 1952: 93)

Hakim üç haftayı geçmemek üzere gözlem altına alınma kararı verecektir. Kanunumuz belli bir kurum belirlemediği için sanık Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine veya Adli Tıp kurumuna sevk edilecektir.

Sağlık Kurumundan veya Adli Tıp Kurumundan gelen raporda hastalığın hangi ceza maddesine girdiği ve ceza ehliyeti bulunup bulunmadığı belirtilecektir. Cumhuriyet Savcısı derhal görevli mahkemede davayı açıp suçun düzenlendiği maddeyi gösterecek, sanığın üzerine atılı suçun ve ceza ehliyetinin sübutu halinde cezalandırılmasını, ceza ehliyeti bulunmaması halinde tıbben şifa buluncaya kadar bir hastanede muhafaza ve tedavi altına alınmasına karar verilmesini talep edecektir. (Tosun, 1958: 228)

Sanık mahkeme sırasında da akıl hastası olduğunu ilk kez ileri sürebilir. Böyle bir durumda sanığın hazırlık aşamasından beri süre gelen

ifadeleri incelenecektir. Sanık uzman bir hekime veya ruh sağlığı hastanelerinden birine sevk edilerek durumu raporla tespit edilecektir.(Şensoy, 1958: 296)

Suçun işlenmesinden sonra gelen akıl hastalığı ceza sorumluluğu açısından bir etki göstermez. Sanık dava açılmadan önce akıl hastalığına tutulmuşsa Cumhuriyet Savcısı davanın açılmasını sanığın iyileşmesine bırakır. Fail son soruşturma aşamasında akıl hastalığına tutulmuşsa mahkeme duruşmanın tatiline karar verilir.

Fail hakkındaki hüküm kesinleştikten sonra akıl hastalığına yakalanması halinde fail ölüm cezasına mahkum edilmiş ise, hakkındaki hükmün infazı yoluna gidilemez. Mahkum hakkındaki hükmolunan hürriyeti bağlayıcı cezalarda infaz olunmaz. Hastanın iyileşmesi beklenir.

TCK. 46. Maddesi tam akıl hastalarının ceza sorumluluğu olmadığını belirttiikten sonra bu tür suçluların muhafaza ve tedavi altına alınacağı açıklanmıştır. Suçlu akıl hastasının tedavi ve muhafaza amaçlı olarak bir resmi sağlık kurumuna yatırılması gereklidir. Muhafaza ve tedavi altında bulundurma süresi hasta iyileşinceye kadar devam eder.

Failin kısmi akıl hastası olduğu raporla tesbit edilirse verilecek ceza 47. Maddede düzenlenen oranlarda indirilecektir. İdam cezasına hükmedilmesi gereken durumlarda fail için 25 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası verilir. Müebbet ağır hapis yerine 10 seneden 15 seneye kadar ağır hapis cezası verilmelidir. Diğer cezalar ise üçte birden yarıya kadar indirilir. (Dönmezer- Erman, 1994: 253)

SONUÇ

Bir suçlunun akıl hastası olup olmaması ceza hukuku bakımından oldukça önemlidir. Suç işleyen bir kimsenin akli durumun tespiti ona verilecek cezanın veya uygulanacak emniyet tedbirinin tayininde önemli rol oynamaktadır. Akıl hastası olmayanı akıl hastası saymak belki suçlunun lehine sayılabilir. Fakat bunun toplum açısından zararlı sonuçları vardır. Akıl hastası bir suçlunun sağlıklı olarak kabul edilmesi o kimsenin sorumlu olarak tayin edilip cezalandırılması sonucunu doğurur ki bu da tedavi imkanını ortadan kaldırır.

Hakim yargılama sırasında sanığın konuşma tarzından , hal ve hareketlerinden veya kendi beyanından akıl hastası olduğunu anlarsa bu durumu bir inceleme ile tespit ettirmelidir. Hakim bu tespiti yapamayacağı için uzman doktorlardan oluşan bir heyet bu görevi yerine getirir. Bu heyetin vardığı sonuçtan sonra hakim suçlunun cezalandırılıp cezalandırılmayacağına karar vermelidir.

Pek çok akıl hastalığı tamamen iyileşmemektedir. Bu yüzden kişiyi ve cemiyeti koruma babında hastane tedavisi yerine cezaevi tretmanının seçilmesi pek çok sakıncalara yol açabilir. Türk Ceza Kanunu 46. Maddesinde düzenlediği tam akıl hastalığı için kişinin ceza sorumluluğu olmadığından dolayı ceza verilemeyeceğini iyileşinceye kadar bir hastanede yatırılmasını öngörmektedir. Fakat kanunumuz bu tedavinin son bulması için belirli bir süre öngörmemiştir. Bu statüde bir kişinin hastaneden salıverilmesi, salahın tıbben tebeyyün etmesi ve maluliyeti sebebiyle yeniden suç işlemesi ihtimalinin bulunmadığı yolundaki raporla mümkün olacaktır. Hastaneden çıkabilmek için öngörülen bu ölçüler akıl hastalıklarının tedavi şekli ve başarısının belirlenmediği bu zamanda adaletsiz sonuçlara yol açacaktır. Kişinin işlemiş olduğu suçun cezasından daha uzun süreli olarak hastanede kalmasını gerektirebilir. Böyle bir halde de psikiyatristlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Suçlu hastanın hastanede kaldığı sürece iyi takip edilmesi ve her belirtinin iyi incelenmesi gerekmektedir.

Ceza görmemesi gereken akıl hastası için en iyi çözüm onun hakkında emniyet tedbirlerini uygulayarak tedavi etmek ve tehlike halinin ortadan kalkmasını sağlamak olmalıdır.

Kısmi akıl hastalarının ceza sorumluluğu sınırlıdır. Azaltılmış ceza ehliyeti söz konusudur. Böyle bir halde bulunan hastalara da tam akıl hastaları için uygulanan tedavi ve muhafaza altına alma emniyet tedbiri uygulanmalıdır. Kısmi akıl hastalarının da isnad yetenekleri önemli derecede zaafa uğramıştır. Cezaevinde bunların iyileşmesi mümkün değildir. Cezaları tamamlanıp topluma yeniden kazandırıldığında bunların yeniden suç işleme olasılıkları yüksektir. Bu nedenlerden dolayı kısmi akıl hastalarının da hastanede tretmanları sağlanmalıdır.

Sadece cezalarla toplumu korumak mümkün değildir. Emniyet tedbirleri gibi ilave araçlarla yaptırım sistemi desteklenmelidir. Çağdaş

Ceza Hukukuna ait ilkeler korunarak emniyet tedbiri gerektiren suçları düzenleyen ayrı bir sistem kurulmalıdır.

KAYNAKLAR

Aktan, Hamdi Yaver(1988). "Suç ve Suçluluk Nedenlerine Kriminolojik Bir Yaklaşım"**A.D.** Yıl:79. Sayı:2. Mart-Nisan ss.90-102

Alacakaptan, Uğur (1970). **Suçun Unsurları**. Ankara.

American Psychiatric Association (1987), **Diagnostic and Statistical Manuel of Mental Disorders**. 3rd Edition.Revised. Washington D.C.

Ana Britanica (1993), Cilt:1. İstanbul.

Dinçmen, Kriton (1984), **Adli Psikiyatri**.İstanbul.

Dönmezer Sulhi- Sahir Erman (1994), **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**. Cilt:1. 11. Basım. İstanbul.

Eerem, Faruk (1984), **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku**.Cilt: I-II. 12. Basım. Ankara.

Erman, Sahir (1958), "Akıl Hastalığı ve Ceza Kanunları". **İ.Ü. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü. Akıl Hastalarına Karşı Cemiyetin Müdafaası**. İstanbul. ss.251-257

Geçtan, Engin (1995), **Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar** 11. Basım. İstanbul.

Kufacı, Ahmet (1989), " Sanığın Şuur ve Harekat Serbestisinden Mahrumiyet Halleri, Şuurun Tetkiki". **A.D.** Yıl:80. Sayı:3. Mayıs-Haziran .ss.60-75.

Kunter, Nurullah (1986), **Muhakeme Hukuku Dahı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**. İstanbul.

Öztürk, Bahri (1994), **Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku**. Ankara.

Şensoy, Naci (1958), "Akıl Hastası Suçlular Hakkında Cezalar ve İnfazı" **İ.Ü. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü. Akıl Hastalarına Karşı Cemiyetin Müdafaası**. İstanbul. ss.295-299

Taner, Tahir (1953), **Ceza Hukuku Umumi Kısım**. İstanbul.

Tosun, Öztekin (1958), “Akıl Hastası Suçluların Teşhisine Müteallik Usuli Meseleler”. **İ.Ü. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü. Akıl Hastalarına Karşı Cemiyetin Müdafaası.** İstanbul. ss.226-230

Yüce, Turhan Tufan (1982), **Ceza Hukuku Dersleri.** Manisa.

Yücel, Mustafa T (1987), “ Cezai Sorumluluk ve Akıl Hastası Suçlular “. **A.D.** Yıl: 78. Sayı:4. Temmuz-Ağustos .ss.24-29

World Health Organization (1992), ICD-10. **Mental and Behavioral Disorders.** Geneva.